

MARKA

**DOĐU MARMARA
KALKINMA AJANSI**

MELEK YATIRIMCI AĞLARI RAPORU

TÜRKİYE'DE MELEK YATIRIMCI AĐLARINA
GENEL BİR BAKIŞ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TABLolar DİZİNİ	2
1. GİRİŞ.....	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
3. DÜNYADA MELEK YATIRIMCILIK	6
4. TÜRKİYE’DE MELEK YATIRIMCILIK	7
5. TÜRKİYE’DE MELEK YATIRIMCI AĞLARI VE MELEK YATIRIMCILARA SAĞLANAN DESTEKLER.....	14
5.1 MELEK YATIRIMCI AĞLARININ VERDİĞİ HİZMETLER.....	15
5.2 MELEK YATIRIMCI AĞLARININ DESTEK VERDİĞİ SEKTÖRLER.....	19
5.3 MELEK YATIRIMCI AĞLARI GİRİŞİM SEÇİM KRİTERLERİ.....	21
5.4 MELEK YATIRIMCILARA SAĞLANAN DEVLET DESTEKLERİ.....	22
6. SONUÇ.....	24
7. KAYNAKÇA	25

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Avrupa’da Melek Yatırımcılık İstatistikleri

Tablo 2. Avrupa’da Melek Yatırımcılığa Dair Ülke Bazlı Veriler

Tablo 3. Türkiye’de Lisanslı Melek Yatırımcı Sayısı

Tablo 4. Verilen Lisans Sayısının İllere Göre Dağılımı

Tablo 5. Verilen Lisansların Yüksek Gelir/Servet ve Tecrübeye Göre Dağılımı

Tablo 6. Başvuruların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 7. Başvuruların Yaş Dağılımları

Tablo 8. Melek Yatırımcı Olunmasının Nedenleri

Tablo 9. Lisanslı Melek Yatırımcılar Tarafından Yapılan Yatırımlar

Tablo 10. Yatırım Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı

Tablo 11. Türkiye’de Akredite Melek Yatırımcı AĞları

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmenin tüm hızıyla devam ettiği, sınırların ortadan kalktığı günümüzde, halen başarıya ulaşmamış birçok parlak fikrin ya da yetenekli girişimcinin önüne çeşitli engeller çıktığı görülmektedir. Bu engellerin başında finansman zorlukları gelmektedir. Türkiye’de girişimcilerin finansman sorunlarının temelinde, girişimi gerçekleştirebilmek için yeterli fonun sağlanamaması bulunmaktadır. Girişimler ile gelişimlerinin erken evrelerinde bulunan firmaların yüksek riskleri ve yeterli teminata sahip olmamaları nedeniyle, geleneksel finansman kaynakları bu tür şirketler için bir seçenek olmamaktadır. Girişimciler, ellerindeki küçük sermayeler ile işletmelerini oluşturmakta; ancak bu öz sermayeleri hem yatırım hem de pazarda yer almak için yapılacak çalışmalarda yeterli olmamaktadır (Poyraz ve Tepeli, 2016: 2).

Dolayısıyla işletmelerin gelişimlerini sürdürebilmeleri için sermaye en önemli faktörlerden birisidir. Hiçbir işletme yeteri kadar sermayeye sahip olmadan gelişimini sürdüremez (Bayar, 2012: 1). Girişimcilerin finansman kaynakları genellikle başlangıçta girişimcinin sahip olduğu sermaye, eş, dost ve akrabalarından sağlanan kaynaklar, banka kredileri ve risk sermayesi gibi bilinen finansman kaynaklarıdır. Ancak çoğu zaman bu kaynaklar yeterli ya da nitelik bakımından girişimin finansmanına uygun olmayabilir. Günümüzde girişimlerin ve gelişimlerinin erken evrelerinde bulunan firmaların ihtiyaç duydukları sermayenin sağlanmasında geleneksel finansman araçlarının dışında bir seçenek olarak melek yatırımcı finansmanı, girişimciler için önemli alternatiflerden biri haline gelmiştir. Melek yatırımcı olarak adlandırılan varlıklı bireyler genellikle işletmede öz sermaye şeklinde yer almaktadırlar (Uluyol, 2008: 45). Melek yatırımcılar hem öz kaynak olarak hem de girişimcilik tecrübesine dayanarak yapmış oldukları danışmanlık hizmetleriyle adeta bir melek gibi girişimcinin imdadına yetişirler (Pektaş ve Uçar, 2012: 2).

Bu nedenle başlangıç aşamasındaki girişimciler için girişimlerine yatırım yaparak finansman sağlayacak melek yatırımcılara ulaşabilmek oldukça önem kazanmaktadır. Melek yatırımcılar formal risk sermayedarları gibi bir rehberde kayıtlı olmadıklarından sermaye arayan girişimci ile yatırım yapmak için teklif arayan meleklerin birbirlerini bulmaları çok zor olur. Çoğu melek iş arkadaşları çevresinden veya tavsiye edilerek bir yatırımcı bulmak zorunda kalır. Bu da onları yatırımdan uzaklaşmaya iten sebeplerden biri olur. Bu noktada devreye, en önemli amacı, girişimcilerin tekliflerini özel yatırımcıların dikkatine sunması ve yatırımcının

teklifleri incelemesi için fiziksel veya dijital bir ortam sağlayarak onları biraraya getiren melek yatırımcı ağları girmektedir (Çerçi, 2014: 50).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Melek yatırımcı ağları konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için, melek yatırımcılıkla ilintili temel kavramlarında bilinmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle bu bölümde melek yatırımcılık ile ilgili olan ve literatürde sıklıkla kullanılan kavramlardan girişimci, start-up , melek yatırımcı, melek yatırımcı ağları gibi kavramlara değinilmiştir.

Girişimci kavramı Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre ; üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis şeklinde tanımlanmaktadır. Klasik anlamda girişimci ise üretim faktörlerini organize ederek üretim faaliyetinde bulunan ve üstlendiği riskle birlikte sonuçta kâr elde etmeyi amaçlayan kişi olarak belirtilmektedir. Bunun yanısıra son yıllarda girişimciliğin tanımına “yeni veya farklı bir şeyler yapma ve topluma değer katma unsurları da eklenmiştir (Er vd, 2015: 32).

Start-up kelimesinin sözlük anlamı, sıfır noktasından işe başlayan bir şirket için kullanılan terim, başlangıç olarak tanımlanmaktadır. Bazı kaynaklarda “yeni girişim” veya “girişim” olarak geçen “Startup” kelimesi Türkçe'ye girişim olarak yerleşmiştir. Hızlı büyüme için tasarlanmış ve buna müsait, teknolojiyi sunan ve kullanan, geniş kitlelere hitap eden ve sunduğu hizmeti kullanıcıya ulaştıran, ihtiyaç gideren (yeri geldiğinde ihtiyaç haline dönüştüren), sürekliliğe sahip ve gelişmeye -geliştirmeye- müsait girişim fikirlerine kısaca start-up denilmektedir (<http://girisimturkiye.com/2016/06/21/startup-nedir/>, 2017).

Melek kavramı ilk olarak Broadway gösterilerinde sahne alan tiyatrocular ile tanışma fırsatı yakalamak ve bu gösterilerin devamını sağlamak için yatırım yapan borsacıları anlatmak için kullanılan bir terimdir (Ulucan, 2015: 7). Bu yatırımcılar, gösterilerde rol alan ve hayranlık duydukları tiyatro oyuncularını ile tanışma fırsatı yakalamak için yatırım yapmaktaydılar (Karabayır vd, 2012: 72). Amerika Birleşik Devletlerinde, menkul kıymet hukuku çerçevesinde akredite yatırımcı olarak onaylanan ve yüksek net gelire sahip bireyler melek yatırımcı olarak tanımlanmıştır. European Business Angel Network'a göre ise kendi parasını doğrudan, aile bağı olmayan çekirdek yada başlangıç aşamasındaki firmalara yatıran kişi melek yatırımcı olarak tanımlanmıştır (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2011: 29).

Bir girişimcinin zihninde yakaladığı iş fikrini ticari bir değere dönüştürerek pazarda alıcıyla buluşturduğu süreç boyunca ona destek sağlayan mekanizmadaki aktörler melek yatırımcı olarak tanımlanmaktadır. Bahse konu destek mekanizmasının kapsam ve formu, melek yatırımcı ile girişimci arasındaki uzlaşmaya ve karara bağlı olarak değişiklik gösterebilse de, özünde melek yatırımcının girişimciye sunduğu finansal yatırım, müşteriye ulaşmasını kolaylaştırıcı kişisel network ve tecrübe aktarımını ifade eder (Ulutürk, 2017: 1).

Ülkemizde yasal mevzuatlarda bireysel katılım yatırımcısı olarak kavramsallaştırılmış melek yatırımcı, yüksek risk içermesi nedeniyle finansmana erişimde sıkıntı yaşayan başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimler için finansal bir araç olarak tanımlanmıştır (Hazine Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 2012: 11). İkincil mevzuatlarda ise bu tanım daha da derinleştirilerek, kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimlere aktaran gerçek kişiler bireysel katılım yatırımcısı (melek yatırımcı) olarak tanımlanmaktadır (Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, 2013: 1). Ancak genel itibariyle kayıtdışı bir piyasaya sahip melek yatırımcı piyasasının düzenlenmesi ve melek yatırımcıların belli kriterler çerçevesinde akredite edilerek devletin sağladığı teşviklerden yararlanabilmesi amacıyla, Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ile birlikte lisanslı melek yatırımcı olma şartı getirilmiştir. Melek yatırımcıların lisans sahibi olması için aşağıda yer alan yüksek gelir veya servete sahip yatırımcı ya da tecrübeli yatırımcı tanımlarındaki şartlardan herhangi birini taşıması gerekir:

a) Yüksek gelir veya servete sahip yatırımcılar; Lisans almadan önceki iki yıl için, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan gelir unsurlarının veya ücretli çalışanlar için yıllık ücretlerinin gayrisafi tutarları toplamı olarak ifade edilen yıllık gayrisafi geliri en az 200.000 TL olan veya,

Müracaat anında sahip oldukları her türlü menkul ve gayrimenkul varlıklarından oluşan kişisel servetin toplam değeri en az 1.000.000 TL olan yatırımcıları, ifade eder.

b) Tecrübeli yatırımcılar; Banka ve finansal kuruluşlarda fon veya portföy yöneticisi olarak ya da banka ve finansal kuruluşların küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansmanı, proje finansmanı veya kurumsal finansman birimlerinde veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları dahil girişim sermayesi şirketlerinde müdür veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda en az iki yıl iş tecrübesine sahip olan veya, Lisans alınmadan önce son beş yıl içinde en az iki yıl, yıllık cirosu en az 25.000.000 TL olan bir işletmede genel müdür yardımcısı veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda çalışan veya, BKY ağlarının birine lisans alınmadan önce en az bir yıl süreyle üyeliği bulunan ve müracaat

sırasında son mali yıldaki net satışları 5.000.000 TL'nin altında olan ve halka açık olmayan bir veya daha fazla şirkette BKY olarak ortak olan veya, Başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketleri desteklemek amacıyla kurulmuş olan yurt içi kuluçka merkezlerinde ya da teknoloji geliştirme merkezlerinde en az iki yıl tecrübesi bulunan ve bu merkezlerdeki başlangıç veya büyüme aşamasındaki bir veya daha fazla şirkete asgari 20.000 TL sermaye koyan, kişileri ifade eder (Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, 2013: 1).

Melek yatırımcı ağları, melek yatırımcılar ile girişimcileri bir araya getirmek üzere kurulmuş organizasyonlardır. Melek yatırımcı ağları bu organizasyonda tarafsızdırlar ve bir biri ile uyuşabilecek melek ve girişimcilerin karşılaşabileceği bir pazar yeri konumundadırlar (Kurnaz ve Bedük, 2017: 31). Bireysel katılım yatırımcısı ağı (Melek Yatırımcı Ağı) hukuki düzenlemelerde ise girişimcilerin bireysel katılım yatırımcıları ile bir araya gelmesine aracılık eden, bireysel katılım yatırımcıları tarafından 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu veya 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca kurulan tüzel kişiliği haiz yapılar olarak tanımlanmıştır (Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, 2013, Madde 3). Melek yatırımcılar tarafından devletin sunduğu teşviklerden yararlanabilmek amacıyla Hazine Müsteşarlığına yapılacak başvurular, akredite melek yatırımcı ağları üzerinden yapılabilmektedir. Melek yatırımcı ağlarının Müsteşarlıkça akredite edilebilmesi için aşağıdaki şartları yerine getirmesi gerekir: Melek yatırımcı ağının, melek yatırımcı ve girişimcilerin bir araya gelmelerini sağlayacak, ayrıntıları protokolle belirlenecek olan yeterli teçhizata sahip fiziki bir mekana sahip olması, melek yatırımcı ağında girişimci tekliflerinin ön elemesini yapacak üniversite lisans mezunu en az bir kişinin istihdam edilmesi, melek yatırımcı ağına üye en az beş lisanslı melek yatırımcınının bulunması ve bu melek yatırımcıların son mali yıldaki net satışları 5.000.000 TL'nin altında olan toplam en az beş şirkete yatırım yaparak ortak olması, melek yatırımcı ağının işlevsel bir internet sayfasının ve veri tabanının olması ve müsteşarlıkça düzenlenen protokolü imzalamış olması (Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, 2013, Madde 12). Melek yatırımcıların yatırımlarının devlet desteğinden yararlanabilmesi için melek yatırımcılar müracaatlarını akredite olmuş ağlar üzerinden gerçekleştirirler. Bir melek yatırımcı birden fazla melek yatırımcı ağına üye olabilir.

3. DÜNYADA MELEK YATIRIMCILIK

Dünyada iş melekleri ağlarının doğuşuna odaklanıldığında, en erken kurulanlar arasında 1993 yılında İskoçya'da 'hızlı büyüyen şirketleri potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaç

duydukları melek yatırımla buluşturarak ülke ekonomisi güçlendirebilmek için' kurulan LINC İskoçya; 1999 yılında Avrupa Komisyonu liderliğinde Brüksel merkezli olarak hayata geçirilen uluslararası Avrupa Melek Yatırım Ağı (EBAN), farklı ülkelerde ise bunları takiben sırasıyla 1999 yılında İtalya'da kurulan İtalian National Association (IBAN), 2000 yılında Almanya'da hayata geçirilen Business Angels Netzwerk Deutschland e.V (BAND), 2001 yılında Fransa'da kurulan FranceAngels ve aynı yıl 'Asya'daki organizasyonlar arasında bağ kurabilmek ve melek yatırımcı marketini geliştirebilmek amacıyla' Singapur'da kurulan the Business Angel Network of SouthEast Asia (BANSEA) sayılabilir (OECD, 2011). Bu yapılardan sonra ülke bazlı organizasyon ve federasyonlar düşünüldüğünde ise, takip eden ilk beş yıllık dönemde; 2002 yılında Kanada'da, 2004 yılında da Amerika, İngiltere, Şili ve İspanya'da benzer yapı ve amaçta farklı ağlar kurulmuş olmakla birlikte; 2006 ve 2011 yılları arasında ise, Portekiz, Rusya, Avustralya, Çin, Yeni Zelanda, İrlanda, İspanya, İsrail, Hollanda, Finlandiya ve Türkiye'de yeni kurulan ağların izlediği belirtilebilir (OECD, 2011: 118).

Melek yatırımcılar, bir çok ülkede aile ve arkadaşlardan sonra yeni kurulmuş girişimler için en büyük dış fon kaynağını oluşturarak ekonomide oldukça önemli bir rol oynamaktadır (CSES Report, 2012: 1). Dünyada melek yatırımcılığa yönelik istatistiki verilere baktığımızda, Avrupa'da melek yatırımcılar 2015 yılında 6,1 milyar Avro yatırım ile, Avrupalı start-upların başlıca yatırım finansman kaynağı olmaya devam etmiştir. Avrupa'da 2015 yılında melek yatırımcı sayısı 303.650'ye ulaşmış ve bu yatırımcılar tarafından 32.940 yatırım anlaşması yapılmıştır. Resmi kurumlardan alınan verilere göre, İngiltere 2014 yılında 80 milyon Avro, 2015 yılında ise 96 milyon Avro'luk yatırımla bu alanda lider ülke olmaya devam etmiştir. İspanya 55 milyon Avro'luk melek yatırımla ikinci sırada yer alırken, Almanya ise 44 milyon Avro'luk yatırımla 3. sıradadır. Avrupadaki melek yatırımlar sektörel olarak incelendiğinde ise, bilişim ve iletişim sektörü 2014 ve 2015 yıllarında en çok yatırım yapılan sektör olurken sağlık teknolojileri ve biyoteknoloji sektörüne yapılan yatırımlar ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Mobil, imalat ve enerji sektörüne yapılan yatırımlar ise diğer önemli yatırım alanları olarak dikkat çekmektedir (EBAN, 2015: 1).

Tablo 1: Avrupa'da Melek Yatırımcı İstatistikleri

	2013	2014	2015
Melek Yatırım Tutarı	554 Milyon Avro	578 Milyon Avro	607 Milyon Avro

(Resmi Kayıtlar)			
Resmi Kayıtların Payı	%10	%10	%10
Melek Yatırım Tutarı (Resmi Olmayan Kayıtlar)	4,9 Milyar Avro	5,2 Milyar Avro	5,4 Milyar Avro
Toplam Melek Yatırım Tutarı	5.5 Milyar Avro	5.7 Milyar Avro	6.1 Milyar Avro
Toplam Yatırım Sayısı	33.430	33.210	32.940
Melek Yatırımcı Sayısı	271.000	288.900	303.650

Kaynak: (EBAN, 2015: 3)

ABD’de ise Angel Capital Association tarafından yapılan araştırmaya göre, 2014 yılında ülke genelinde 24 milyar dolarlık melek yatırım yapılmıştır. Bu yatırımların %90’ı startup’lara yapılmıştır. ABD’de yaklaşık melek yatırımcı sayısı ise 300.000’dir. Firma başına ortalama yatırım tutarı 328.000 dolar olarak gerçekleşmiştir. ABD’de melek yatırımların büyük çoğunluğu herhangi bir akredite ağ kapsamında olmayan informal piyasalarda yapılmıştır (Hudson, 2016: 3).

Tablo 2 : Avrupa Ülkelerinde Melek Yatırımcılığa Dair Veriler

Ülke	Melek Yatırımcı Ağları Sayısı	Melek Yatırımcı Sayısı	Yatırım Sayısı	Melek Yatırım Tutarı (Milyon Avro)	Melek Yatırımcı Başına Yatırım (Bin Avro)	Melek Yatırımcı Ağı Başına Yatırım (Milyon Avro)
İngiltere	44	4738	567	96	20,262	2.18
İspanya	52	2732	232	55	20,132	1.06
Almanya	32	1930	178	44	22,798	1.38
Fransa	78	4621	292	42	9,089	0.54
Finlandiya	11	550	434	36,5	66,364	3.32
Türkiye	15	850	154	31	36,471	2.07
Rusya	15	290	54	29.2	100,690	1.95
Portekiz	17	624	58	23.4	37,500	1.38
Danimarka	4	215	168	23	106,977	5.75
İsveç	12	809	91	21.8	26,947	1.82

Avusturya	5	325	32	16.3	50,154	3.26
İsviçre	10	462	44	14.9	32,251	1.49
İrlanda	10	725	67	14.4	19,862	1.44
Polonya	5	411	32	12.35	30,049	2.47
İtalya	13	821	74	12.25	14,921	0.94
Hollanda	16	1024	81	12.2	11,914	0.76
Belçika	5	345	66	11.5	33,333	2.30
Estonya	1	101	63	6.67	66,040	6.67
Norveç	4	125	23	4.6	36,800	1.15
Bulgaristan	2	88	47	4.29	48,750	2.15
Yunanistan	4	51	12	2.7	52,941	0.68

Kaynak: (EBAN, 2015: 5).

EBAN tarafından derlenen 2015 yılı verilerini incelediğimizde Avrupa’da en fazla melek yatırımcı ağının 78 adet ile Fransa’da olduğu görülmektedir. Türkiye ise 15 adet Melek Yatırımcı Ağı ile 7. Sırada yer almaktadır. En fazla melek yatırımcı ise 4738 adet ile İngiltere’de yer almaktadır. Türkiye, 850 melek yatırımcıyla 5. Sırada yer almaktadır. Türkiye toplam melek yatırım tutarı bakımından 31 milyon Avro yatırım ile 5. Sırada yer alırken, Kişi başı yapılan melek yatırım tutarı bakımından 36.471 Avro ile 9. sırada bulunmaktadır. Melek yatırımcı ağları tarafından yapılan ortalama yatırım tutarı bakımından 2.7 milyon Avro ile 9. sıradadır. Ülkemizde melek yatırımcılık kavramı oldukça yeni olmasına rağmen, Melek Yatırım piyasasıyla ilgili hemen hemen tüm verilerde Avrupa’da ilk on ülke arasında yer almaktadır. Bu açıdan melek yatırımcılar ülkemizdeki erken aşama girişimler için önemli bir finansman kaynağı olmaktadır.

4. TÜRKİYE’DE MELEK YATIRIMCILIK

Günümüzde ülkelerin gelişme ve kalkınma politikalarında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ve inovasyona dayalı üretimin teşvik edilmesi oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizde son yıllarda popülerite kazanan melek yatırımcılık, inovasyon ve teknoloji tabanlı erken aşama girişim firmalarına finansman sağlayan bir mekanizma olması hasebiyle, ülkemizin gelişme ve kalkınma politikalarına

önemli katkılar sağlayabilecek bir potansiyele sahiptir. Ne var ki ülkemizde, melek yatırımcılığa ilişkin yasal çerçeveler oldukça yenidir. Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) sistemine ilişkin kanunun düzenlemesi 2012 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. Bu düzenlemeden çok kısa bir süre sonra 15 Şubat 2013 tarihinde sisteme ilişkin Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiş ve BKS sistemi faaliyete alınmıştır. Melek yatırımcılık ile ilgili resmi istatistikler, Hazine Müsteşarlığı tarafından akredite ağlardan temin edilerek yayınlanmaktadır.

Tablo 3: Türkiye’de Lisanslı Melek Yatırımcı Sayısı

Yıl	Verilen Lisans Sayısı
2013	155
2014	120
2015	69
2016	68
2017(3.Çeyrek)	16
Toplam	428

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 4)

Ülkemizde melek yatırımcılığa ilişkin 2013 yılında yapılan kanuni düzenlemeden sonra 155 kişi melek yatırımcı lisansı almıştır. Son dört yıldır ise, lisans sahibi melek yatırımcı sayısı azalan oranda artmaya devam etmiş ve 2017 3. Çeyrek itibarıyla 428’e ulaşmıştır. Ayrıca akredite edilmiş ağlarda lisansı olmadan faaliyet gösteren 419 melek yatırımcı bulunmaktadır.

Tablo 4: Verilen Lisans Sayısının İllere Göre Dağılımı

Başvuru Yapılan İller	Verilen Lisans Sayısı
İstanbul	338
Ankara	34

İzmir	16
Bursa	13
Kocaeli	3
Diğer	24
Toplam	428

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 6)

Türkiye'nin ekonomik başkenti İstanbul, lisanslı melek yatırımcı sayısında açık ara lider durumdadır. Lisanslı melek yatırımcıların yaklaşık %80'i İstanbul'da yer almaktadır. Melek yatırımcı lisansına sahip kişilerin ait olduğu diğer illere baktığımızda, ülkemizin üretim ve ticaretinde başat aktörler olan Ankara, İzmir, Bursa ve Kocaeli gibi iller olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Verilen Lisansların Yüksek Gelir/Servet ve Tecrübeye Göre Dağılımı

Yatırımcı Türü	Kişi Sayısı
Tecrübeli	141
Servete Sahip	162
Yüksek Gelire Sahip	125
Toplam	428

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 7)

Lisans sahibi melek yatırımcıların gelir, servet ve tecrübe kriterlerine baktığımızda dengeli bir dağılım olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 6: Başvuruların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı
Doktora	34

Yüksek Lisans	189
Lisans	180
Lise	11
İlköğretim	2
Toplam	428

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 7)

Melek yatırımcıların eğitim seviyesine baktığımızda çok yüksek oranda üst seviye eğitime sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Melek yatırımların daha çok teknoloji yoğunluklu sektörlere yapıldığını gözönüne aldığımızda, ortaya çıkan bu sonuç oldukça olağandır.

Tablo 7: Başvuruların Yaş Dağılımları

Yaş Aralığı	Kişi Sayısı
40-45	106
45-50	84
35-40	70
50-55	62
55-60	44
30-35	24
60-65	18
65-75	14
25-30	4
20-25	2

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 9)

Lisans sahibi melek yatırımcıların yaş dağılımına baktığımızda daha çok belli bir tecrübe ve birikime sahip kişilerin melek yatırımcı olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Melek Yatırımcı Olunmasının Nedenleri

Neden	Oran
-------	------

Büyüme Potansiyeli – Yüksek Getiri	% 43
Maddi ve Manevi Destek	% 26
Yenilikçi İş Fırsatı – Manevi Destek	% 18
Alternatif Yatırım Olanaklarını Değerlendirme	% 13

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 9)

Melek yatırımcıların motivasyon kaynaklarına baktığımızda yüksek kar beklentisi ilk sırada alırken, melek yatırımcıların manevi tatmin duygusu da önemli bir yere sahiptir.

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre, 2013 yılının Haziran ayında Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi üzerinden ilk yatırım gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar yapılan yatırımlarda BKY'ler %10 hisse bedeli için ortalama 62.767,44 TL sermaye aktarmışlardır.

Tablo 9: Lisanslı Melek Yatırımcılar Tarafından Yapılan Yatırımlar

Yıl	Yatırım Tutarı (Milyon TL)	2013-2017 Arası Melek Yatırımcı İstatistikleri		
2013	1,54	Başarıyla Sonuçlanan	24	6.375.196
2014	1,01	Başvuru Sayısı / Tutarı		
2015	1,78	İşlemi Devam Eden	5	2.748.850
2016	1,45	Başvuru Sayısı / Tutarı		
2017	3,34	Sistemdeki Toplam	29	9.124.046
Toplam	9,12	Başvuru Sayısı / Tutarı		

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 10)

Yıllar itibariyle, akredite ağlar üzerinden, akredite melek yatırımcılar tarafından yapılan melek yatırım istatistikleri incelediğimizde, melek yatırımlarda 2016 yılında ufak bir düşüş olmasına rağmen, diğer yıllar sürekli artan bir ivme olduğu görülmektedir. Ancak EBAN tarafından yayınlanan verilerle, Hazine Müsteşarlığı verileri karşılaştırıldığında, Hazine tarafından yayınlanan resmi melek yatırım tutarlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, ülkemizdeki melek yatırımcıların resmi prosedürlerden ziyade, resmi sistemlere entegre olmadan melek yatırım yaptığını sonucuna ulaşılabilmekte, mevzuatta yapısal sorunlar olduğunu söylenebilmektedir. Yatırım yapılan şirketlerin çalışan sayısına

baktığımızda % 68'ini çalışan sayısı 10'dan az mikro işletmeler oluştururken, %32'si küçük işletmelerden oluşmaktadır.

Tablo 10: Yatırım Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Yatırımlardaki Pay
Yazılım ve Uygulama Geliştirme	% 57
E-Ticaret	% 21
Veri Tabanı Faaliyetleri	% 11
B.Y.S. elektrikli makine ve cihazların imalatı	% 4
İmalat Sanayi	% 4
Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Faaliyetleri	% 3

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı, 2017: 14)

Ülkemizde yapılan melek yatırımların yaklaşık %90'ı bilgi ve iletişim sektörlerine yapılmaktadır. İlgili sektörlerde gelişimin devam ettirilebilmesi amacıyla, nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi oldukça önemlidir.

5. TÜRKİYE'DE MELEK YATIRIMCI AĞLARI VE MELEK YATIRIMCILARA SAĞLANAN DESTEKLER

Henüz 2000'li yılların başında ülkemizde tartışılmaya başlanan, 2006 yılında ülkemizdeki ilk ticari melek yatırımcı ağı olan LabX'in kuruluşu ve ardından İş Melekleri Ağının ilk uygulaması olan METUTECHBAN ile ortaya çıkan "melek yatırımcılık"; girişimcilik araştırmalarında giderek üzerinde önemle durulması gereken bir kavram halini almaktadır (Ulucan, 2015: 7). Günümüzde, ortak amaçları melek yatırımcılık ile ilgili farkındalığı artırmak, melek yatırımcıları ve girişimcileri buluşturmak ve melek yatırım sayısını artırmak olan çok sayıda melek yatırımcı ağı kurulmuştur. Türkiye'de şu anda Hazine Müsteşarlığı tarafından akredite edilmiş 13 Melek Yatırımcı Ağı bulunmaktadır.

Tablo 11: Türkiye'de Akredite Melek Yatırımcı Ağları

Melek Yatırımcı Ağı Adı	Faaliyet Başlangıçları	Merkezi	Kar Yönelimleri
METUTECHBAN	2007	Ankara	Yok
E-Tohum	2008	İstanbul	Var
Galata Business Angels	2009	İstanbul	Yok
Keiretsu Forum İstanbul	2012	İstanbul	Yok
İstanbul Melek Yatırım Merkezi	2012	İstanbul	Var
BIC Angel Investments	2012	İstanbul	Var
Şirket Ortağım	2013	İstanbul	Var
TEB Özel Melek Yatırım Ağı Platformu	2013	İstanbul	Yok
Bahariye MYA	2013	İstanbul	Tanımsız
BÜMED - BUBA	2014	İstanbul	Var
TR-Angels	2014	İstanbul	Var
EGİAD Melekleri	2015	İzmir	Var
ERBAN	2016	Kayseri	Yok

Kaynak: (Ulutürk, 2017: 110).

Yukarıdaki tablodaki verileri incelediğimizde, ülkemizde var olan akredite melek yatırımcı ağlarının %75'inden fazlasının son beş yıl içerisinde kuruldukları ve aynı oranda İstanbul ilinde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Aynı zamanda ülkemizde var olan lisanslı melek yatırımcıların yaklaşık %78'i İstanbul'da yer almaktadır. Bu bakımdan melek yatırımcı ağlarının kurulduğu yerlerin, sahip olduğu melek yatırımcı sayısı ile doğru orantılı olduğu söylenebilmektedir. Kuşkusuz İstanbul'un ülke ekonomimizdeki başat rolü bu durumda oldukça etkilidir. Melek yatırımcıların daha çok teknoloji tabanlı, ölçeklenebilir ve hızlı büyüme potansiyeli olan firmalara yatırım yaptığını düşündüğümüzde, İstanbul'un yoğun nüfusuyla ilintili olarak çok büyük bir pazar olması aynı zamanda yoğun nüfusun yarattığı problemlerin fazla olması sebebiyle, üzerine proje geliştirilebilecek çok fazla niş alanlara sahip olması bölgede melek yatırımcılığın gelişmesine zemin hazırlamaktadır.

5.1 MELEK YATIRIM AĞLARININ VERDİĞİ HİZMETLER

Son yıllarda ülkemizde melek yatırımcılık kavramına yönelik farkındalığın artmasıyla beraber hem melek yatırımcı sayısında, hem de bu melek yatırımcıları girişimcilerle biraraya getiren ortamlar olarak bilinen melek yatırımcı ağlarının sayısında artışlar olmuştur. Ülkemizde, 2013 yılında yapılan yasal düzenlemeler sonrasında, Hazine Müsteşarlığı tarafından akredite edilen 13 melek yatırımcı ağı bulunmaktadır. Bu ağlar tarafından yatırımcı ve girişimcilere çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

Teknokent Teknoloji Yatırımcıları Derneği (METUTECH-BAN), ODTÜ ve ODTÜ Teknokent tarafından geliştirilmiş, Türkiye’deki ilk Melek Yatırımcı Ağı uygulamasıdır. METUTECH-BAN, başarılı gerçek veya tüzel kişilerin ‘yatırımcı’ olarak üye olabildiği ve özellikle teknoloji tabanlı girişimcilerle yatırımcılar arasında köprü kurmayı amaç edinen bir kuruluştur. METUTECH-BAN, gerçekleştirdiği Yatırımcı-Girişimci Buluşması etkinlikleriyle düzenli olarak, yatırımcılarla girişimcileri bir araya getirmektedir. Etkinliğe katılacak tüm girişimcilere, etkinlik öncesi, yatırımcıların bakış açılarını daha iyi anlamak ve vurgulamaları gereken tüm noktaları kapsayan bir sunum yapmalarına destek olmak amacıyla “mentorluk destekleri” verilmektedir. Girişimcilik üzerine herkesin katılımına açık seminer, toplantı, kokteyl vb. etkinlikler düzenlemektedir. Ayrıca bütün bu iç etkinlikler dışında METUTECH-BAN, kendi ağları içinde, ortak işlere dahil olduğu ya da tamamen kendi üstlendiği dış etkinlikler de düzenlemektedir (METUTECH-BAN, 2017).

Etohum, yeni ekonomi konusunda bilgi ve fikir sahibi, kendi internet şirketini kurmak isteyen girişimcilerle; şirketleri, yatırımcıları ve profesyonelleri bir araya getirmeyi amaçlayan pazar yeridir. E-tohum tarafından internet konusunda yeni iş fikri olan henüz şirketini kurmamış, iş fikrini gerçekleştirmek için şirketini kurmak üzere olan, internet şirketini / girişimini kurmuş kişilere, sermaye, yönetim, pazarlama alanında hizmetler verilmektedir. Ayrıca girişimciler yatırımcılara sunacakları iş planlarını hazırlarken koçluk ve yönlendirme yapılmaktadır. E-tohum tarafından girişimcilere ofis yeri, danışmanlık ve diğer birçok konuda çeşitli hizmetler verilmektedir. Bunlara ek olarak, girişimci ve yatırımcı arasındaki etkileşimi artırmak üzere girişimcilik kampları, kafe toplantıları düzenlemektedir. Etohum.tv, televizyon’la beraber tüm etkinlikleri internet üzerinden yayınlamakta ve Etohum blogu, diğer internet siteleriyle işbirlikleri yapmaktadır (E-TOHUM, 2017).

Galata Business Angels (GBA) potansiyeli yüksek girişimcilerle deneyimli yatırımcıları buluşturarak başarılı dijital girişimcilik hikayelerinin çıkmasını sağlayan bir melek yatırım ağıdır. Her sektörden dijital ve yenilikçi iş fikirlerine yatırım yapan, kâr amacı gütmeyen bir

dernek olarak faaliyet göstermektedir. Galata Business Angels en temel katma değerini ‘akıllı para’yla girişimcilere destek olmak olarak tanımlamaktadır. Akıllı para, maddi desteğin ötesinde, girişimcilere mentorluk ve yeni bağlantılar sunmayı da içermektedir (GALATABUSİNESSANGELS, 2017).

Keiretsu FORUM, girişimcilere uluslararası şubelere tanıtılma, global fonlara ve kaynaklara erişebilme fırsatlarının yanı sıra kaliteli yatırımcılara sunulma, Silikon Vadisi’ndeki en iyi uygulamaları işlerinde benimsetme imkanı sunmaktadır. Keiretsu Forum, girişimcilere etik yatırım süreci sunmasının yanı sıra eğitim programları ve mentorluk ile de destek vermektedir. Üyeler Keiretsu Forum aracılığıyla yatırımcılık konularında eğitici seminer ve toplantılara katılabilme ve gerçekleşen sosyal etkinlikler ile güçlü ve güvenilir ilişkiler kurma fırsatı yakalamaktadır (KEİRETSU-FORUM, 2017).

Istanbul Startup Angels, yüksek etki yaratacak yeni girişimleri başlangıç aşamasında keşfetmek, mentorluk yapmak ve Türkiye’deki potansiyel yatırımcıları geliştirmeyi amaçlayan akredite melek yatırımcı ağıdır. İstanbul Startup Angels Ağı yatırımcıları çekirdek ve erken aşama girişimlere finansman sağlamanın yanı sıra, mentorluk yaparak da girişimcilere destek olmaktadır. Aynı zamanda sahip oldukları iş bağlantıları yolu ile girişimcilere katkı sağlamaktadır. İstanbul Startup Angels’a üye yatırımcılar ise ortak “Due Diligence” çalışmaları, ortak yatırım ile risk paylaşımı ve pazarlık gücü gibi hizmetlerden yararlanabilmektedir. Ayrıca İstanbul Startup Angels, üyelerinin global trendleri takip edebilmesi için “Melek Yatırımcı Eğitimleri” ve “Yatırımcı Buluşmaları” organize etmektedir (İSTANBULSTARTUPANGELS, 2017).

BİC Angels, girişimcilere melek yatırımcıların deneyimleri, mentor desteği, iletişim ağları ve yatırımları ile büyüebilmeleri için ortam sunan bir melek yatırımcı ağıdır. Türkiye’deki ve yurtdışındaki ağlarını kullanarak, startupları erken büyüme aşamasını başarılı bir şekilde bitirmeleri ve başka sermayelere ulaşmaları için desteklemektedir. BIC melek yatırımcılarının çoğu sadece iş insanları değil, aynı zamanda Mentors Network Turkey üyelerini de içeren birer mentordür. BİC Angels melek yatırımcı ağı, girişimlerin temel performans göstergeleri ile finansal raporlarını inceleyip iş geliştirme, pazarlama stratejileri ve finansal konular hakkında danışmanlık hizmetleri vermektedir. Mentor desteği ile eş zamanlı olarak startupları ihtiyaç duydukları zamanlarda ilgili pazar araştırmaları, yol haritası belirleme faaliyetleri ve performans yönetim sistemleri ile desteklemektedir. BİC Angels girişimlere çeşitli konularda danışmanlık sunan iş ortaklarına da sahiptir. Amazon Web Services, ölçeklenmeye ve

büyümeye ihtiyaç duyan farklı büyüklüklerdeki startaplara düşük maliyetli ve kullanımı kolay altyapı hizmetleri sunmaktadır. Diğer bir iş ortağı İyzico, çeşitli büyüklükteki e-ticaret şirketlerine kolay ve güvenli ödeme sistemi yönetim platformu sunmaktadır. BIC melek yatırım ağı, SendPulse ile olan iş ortaklığımız sayesinde, girişimlere SendPulse sistemi üzerinden email marketing (toplu e-posta yoluyla pazarlama) desteği sağlamaktadır. Bunun yanısıra girişimlerin uluslararası standartlarda muhasebe, kontrol, raporlama ve hazine hizmetleri almaları sağlanmaktadır (BİCANGELS, 2017).

Şirket Ortağım, melek yatırımcılar ile erken aşama girişimleri bir araya getirecek platformlar kuran akredite bir melek yatırımcı ağıdır. Bu platformlar aracılığı ile melek yatırımcılardan girişimlere sermaye ve bilgi birikimi aktarılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Yatırım yapılacak girişimlerin bulunması, bunlardan uygun olanlarının seçilmesi, girişimlerin yatırımcılarla eşleştirilmesi, hukuki yatırım süreçlerinin yönetilmesi ve yapılan yatırımların izlenmesi şirketin faaliyetleri arasındadır. Şirket Ortağım melek yatırımcı ağı, periyodik olarak düzenlediği yatırımcı-girişimci toplantılarında potansiyeli yüksek inovatif girişimler ile yatırımcıları bir araya getirerek yatırımcıların girişimlere finansman, bilgi birikimi ve tecrübe aktarımını sağlamayı amaçlamaktadır (ŞİRKETORTAĞIM, 2017).

TEB Özel Melek Yatırım Platformu, melek yatırım yapmak isteyen, varlık sahibi, yenilikçi, farklı alternatifleri yatırım alanında değerlendirmeye açık, vizyoner bireyleri girişimlerle bir araya getirmeyi amaçlayan bir platformdur. TEB Özel Melek Yatırım Platformu ile varlıklarını geleneksel finansal araçlar dışındaki alanlarda değerlendirmek isteyen müşterilere farklı alanlarda yatırım fırsatı sunulmaktadır. Melek Yatırım Platformu altında, ihtiyaç duyan Melek Yatırımcılar için yönetmelik, vergi ve hukuk gibi alanlarda danışmanlık sağlanmaktadır. TEB Özel Melek Yatırım Platformu sadece yurt içinde değil, yurt dışında melek yatırım statüsünde yatırım yapılabilecek projeleri de müşterilerinin görüşüne sunmakta ve tecrübeli melek yatırımcılar ile tanışıp deneyimlerini paylaşabilecekleri bir platform yaratmaktadır (TEBYATIRIM, 2017).

Bahariye Business Angels akredite bir melek yatırım ağı olup amacı Start Up (Başlangıç) aşamasında ya da ileri aşamadaki girişimcilere; fon ve mentörlük (danışmanlık) sağlamaktır. Başlangıç/Startup ya da büyüme aşamasındaki girişimler, gerek finansal gerekse bilgi-birikim ve network olarak desteklenmekte, girişimcilere mentörlük yapılmaktadır (BAHARİYEBUSİNESSANGELS, 2017).

Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği tarafından kurulan BUBA, başarılı iş planlarının hayata geçmesine destek olmayı, girişimlere değer katmayı, girişimleri yatırımcılarla buluşturmayı, yatırımcıları düzenlediği eğitimsel etkinliklerle desteklemeyi, yatırımcılar arasında fikir ve tecrübe alışverişinde bulunabilecekleri bir ortam yaratmayı, yatırım ortamında şeffaflık kültürüne katkı sağlamayı, iş dünyasında özel yatırımların oynadığı rollere ilişkin farkındalığı artırmayı misyon edinmiş bir melek yatırımcı ağıdır. BUBA ayrıca stratejik ortakları ve işbirlikçileri ile birlikte hızlandırma programları yönetmektedir (BUBA,2017).

TRANGELS Melek Yatırım Ağı, başvuruda bulunan girişimciler veya iş birlikleri sayesinde kendi bulduğu girişim projeleriyle melek yatırımcıları bir araya getirerek, projelerin hayata geçirilmesine katkıda bulunan bir platformdur. Ayrıca, yatırımcısı olduğu projelere mentorluk ve danışmanlık yapmanın yanı sıra projenin gelişimi için profesyonel ve ticari ilişkilerini kullanmaktadır. TR ANGELS melek yatırımcı ağı, girişimlere yalnızca salt bir sermaye değil, nitelikli sermaye sunmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede desteklediği girişimlere çözüm ortaklığı modeli ile destek olmaktadır. Çözüm ortaklığı, satış mentörlüğü, pazarlama mentörlüğü, kurumsal ve operasyonel mentörlük, teknik mentörlük ve işbirlikleri oluşturma gibi alanları kapsamaktadır. Yukarıda belirtilenlerin dışında ayrıca filiz girişimin ihtiyacı olabilecek ürün veya hizmete ilişkin teknik destek, fikri mülkiyet haklarının sağlanması, devlet desteklerinden yararlanma ve/veya network desteği, üretim ve tedarik konularında da mentörlük desteği sağlanmaktadır (TRANGELS, 2017).

EGİAD Melekleri Yatırım Ağı Ege Genç İşadamları Derneği tarafından kurulmuş bir girişimci destek sistemidir. Belirlenen kriterlere uygun iş ve girişim fikirleri iş planlarına dönüştürülmek koşuluyla sistem içinde yer alan potansiyel yatırımcıların görüşüne sunulmaktadır. EGİAD, girişimcilere, üyelerinin sahip oldukları iş kültürü, deneyim ve birikim ile birlikte mentörlük hizmeti sunmaktadır (EGİAD, 2017).

Erciyes Teknopark A.Ş. tarafından kurulan “ERBAN-Erciyes Business Angel Network” bölgedeki girişimcilik ekosistemini canlandırmak, melek yatırımcı desteği ile katma değerli projelerin hayata geçirilmesi ve büyümelerine katkı sağlanması amacıyla faaliyet göstermektedir. Bölgede yer alan meslek kuruluşları ve odalar ile bağlantılar kurarak geniş bir kitleye seslenme imkanı sunmaktadır (ERBAN, 2017).

5.2 MELEK YATIRIMCI AĞLARININ DESTEK VERDİĞİ SEKTÖRLER

Melek yatırımcı ağları teknoloji tabanlı, inovatif ve katma değeri yüksek ürün veya hizmet üreten girişimlere yatırım yapmakla beraber, bazı melek yatırımcı ağları belirledikleri çeşitli sektörlere odaklanabilmektedir.

Galata Business Angels, her sektörde dijital ve yenilikçi iş fikirlerine yatırım yapan, kâr amacı gütmeyen bir dernek olarak faaliyet göstermektedir. Yatırım yapmak üzere ilgilendiği girişimleri pazar yeri (Marketplace), büyük veri (Big Data), finansal teknoloji (Fintech), mobil teknoloji, yazılım hizmeti (SaaS), artırılmış/sanal gerçeklik (AR/VR) teknolojileri ve nesnelerin interneti (IoT) gibi geleceği değiştirme potansiyeli bulunan alanlardan seçmektedir (GALATABUSİNESSANGELS, 2017).

Keiretsu Forum Türkiye üyeleri teknoloji, tüketici ürünleri, enerji, finans, yeme & içme, sağlık, yaşam bilimleri, internet, mobil, gayrimenkul, hizmet, yazılım, telekomünikasyon gibi her sektörden nitelikli şirkete yatırım yapmaktadırlar. Girişimci şirketlerden, şirketlerinin kurulu, çekirdek finansmanlarını kendi imkanları ile sağlamış olmaları beklenmektedir (KEİRETSU-FORUM, 2017).

E-Tohum, İnternet konusunda yeni iş fikri olan henüz şirketini kurmamış, iş fikrini gerçekleştirmek için şirketini kurmak üzere olan, internet şirketini / girişimini kurmuş, sermaye, yönetim, pazarlama ve diğer desteğe ihtiyacı olan herkesten başvuru almaktadır (E-TOHUM, 2017).

BIC Angels melek yatırım ağı, SaaS (yazılım hizmeti), pazar yeri, finansal teknoloji, reklam teknolojileri, marka teknolojileri, büyük veri, eğitim teknolojileri ve diğer dijital projeler gibi web tabanlı girişimlerden mobil hizmetlere kadar çeşitli iş modellerine yatırım yapmaktadır (BİCANGELS, 2017). İstanbul Startup Angels'in yatırım alanları önceliği ise yazılım, ileri teknolojiler, mobil ve internet teknolojileridir (İSTANBULSTARTUPSANGELS, 2017).

ŞirketOrtağım; sektör farkı ayırt etmeksizin erken aşama tüm inovatif girişimleri değerlendirmeye almaktadır (ŞİRKETORTAĞIM, 2017). Bahariye Business Angels, yaratıcı, farklı ve katma değeri yüksek projeleri desteklemektedir (BAHARİYEBUSİNESSANGELS, 2017). METUTECHBAN ise ürünün teknolojik ve ticarileşebilir olmasına odaklanmaktadır (METUTECH-BAN, 2017).

TEB Melek Yatırımcı Ağı, ağırlıklı olarak Fintech adı verilen, bankacılık ve finans sektörünün problem ve ihtiyaçlarına inovatif çözümler üreten, kıvrak, yaratıcı ve yenilikçi

finans teknolojisi fikirlerine destek vermektedir. Bunun dışında sektör ayrımı gözetmeksizin teknoloji tabanlı bir çok girişimi yatırımcıların dikkatine sunmaktadır (TEBYATIRIM, 2017).

TRANGELS melek yatırımcı ağı, destek aldığı kısa süre içinde yerel ve global pazarlarda fayda sağlayabilecek potansiyele sahip, hizmet, teknoloji, bilim alanlarında yeni bir fikir, buluş ve uygulama içeren girişim projelerine yatırım ve danışmanlık yapmaktadır (TRANGELS, 2017).

Erciyes Business Angels (ERBAN) bünyesinde yer alan yatırımcılar tarafından, sektör kısıtlaması olmaksızın katma değeri yüksek, yenilikçi iş fikirlerine yatırım arayan girişimcilere fon sağlanması için hizmet verilmektedir (ERBAN, 2017).

5.3 MELEK YATIRIMCI AĞLARI GİRİŞİM SEÇİM KRİTERLERİ

Melek yatırımcı ağlarının en temel fonksiyonu, fon ihtiyacı olan girişimlerle, bu girişimlere yatırım yapabilecek potansiyel yatırımcıları bir araya getiren fiziksel yada dijital platformlar sunmasıdır. Girişimlerine fon ihtiyacı olan birçok girişimci adayı, bu platformlar aracılığıyla projelerini melek yatırımcılara sunmak istemektedir. Fakat melek yatırımcı ağları, sermaye, zaman ve nitelik gibi kısıtlardan dolayı melek yatırımcılara sunulacak girişim projelerini belirlerken belli kriterler uygulayabilmektedir.

Galata Business Angels, iş modeli ve/veya ürünüyle müşteri/kullanıcılarına değer sunan ve buna paralel olarak belli bir satış cirosuna veya müşteri/kullanıcı sayısına ulaşmış, erken aşamadaki teknoloji tabanlı girişimlere yatırım yapmaktadır. Yatırım sürecinde girişimin büyüme potansiyeli ve stratejisi, iş modelinin ölçeklenebilirliği, yönetim takımının kalitesi, kapasitesi ve olası "çıkış" stratejilerinin yanı sıra ürünün, yenilikçiliği, rekabet avantajına sahip olup olmadığı ve hitap ettiği pazarın büyüklüğü değerlendirilmektedir (GALATABUSİNESSANGELS, 2017).

Keiretsu Forum girişimin gelir modeline, beklenen kar oranına ve başabaş noktasına ulaşma süresi gibi kriterlere göre seçim yapmaktadır (KEİRETSU-FORUM, 2017).

Etohum İnternet şirketlerini kurmak isteyenlere Etohum'un oluşturduğu sistematik içinde yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu nedenle etohum ekibiyle veya seçen kişilerle beraber aynı frekansı yakalamış girişimcilere öncelik verilmektedir. Etohum birlikte çalışacağı girişimcileri tamamen öznel sebeplerle seçmektedir (E-TOHUM, 2017).

BIC Angels bir projeyi değerlendirirken, yenilikçi bir hizmet ya da ürüne sahip olmak, gerçek bir soruna çözüm getirmek, pazarlanabilir bir ürüne sahip olmak ve potansiyeli yüksek bir pazara hitap etmek, başlangıç aşamasında bir gelire ya da müşteri kitlesine sahip olmak , yüksek kar payı potansiyeline sahip olmak, yüksek iş gücü ya da sermaye gerektirmemek, sermaye ihtiyacının yatırım ölçeklerine uygun olması, mevzuata/yasalara ilişkin gereklilikleri karşılıyor olmak, farklı yetenekleri ile birbirini tamamlayan, girişimci ruhlu bir ekibe sahip olmak gibi kriterlere öncelik vermektedir (BİCANGELS, 2017).

Şirket Ortağım Melek Yatırımcı Ağı; sektör farkı ayırt etmeksizin satış aşamasına başlamış yada başlamak üzere olan ve gelecek 3 yılda en az 3 kat değer artış potansiyeli öngörülen tüm inovatif erken aşama girişimleri değerlendirmeye almaktadır (ŞİRKETORTAĞIM, 2017).

İstanbul Startup Angels Ağı öncelikle büyüme potansiyeli yüksek olan projeler aramaktadır. Yönetici kadrosunun niteliği önemlidir. Yönetim kadrosunda teknoloji, satış, finans ve insan kaynakları gibi bölümlerin olması önemlidir. Farklı projeler oluşturan ya da farklı projelerin yapılacağını öne süren fikirlere dayalı ve projelerinin doğruluğunu kanıtlayabilen ve piyasayı kavramış girişimcilere destek olmaktadır. İlk kez girişimci olan, tekrar girişimci olan veya önceden başarısız olmuş girişimciler de dahil herkes, ağa başvuru yapabilmektedir (İSTANBULSTARTUPANGELS, 2017).

Bahariye Business Angels yatırım kriterleri olarak, projenin özgünlüğüne, girişimcilerin azim ve kararlılığına, projeye ve takıma olan inanca, teknoloji kullanımı ve patent durumuna, hedeflenen pazarın rekabet durumuna, şirket sermaye yapısı ve finansal durumuna, yatırım öncesi değerlendirme ve büyüme stratejisine odaklanmaktadır (BAHARİYEBUSİNESSANGELS, 2017).

METUTECHBAN, ürünün teknolojik ve ticarileşebilir olması, prototipin çıkmaya hazır ya da çıkmış olması (proof of concept'i tamamlamış olması), proje sahibinin, hali hazırda ya da yatırım alma durumunda tam zamanlı olarak işinin başında bulunması, iş fikrinin başka herhangi birinin fikri mülkiyet hakları'nı ihlal etmiyor olması gibi kıstaslara önem vermektedir (METEUTECH-BAN, 2017).

Teb Melek Yatırım platformuna göre bir girişimin başarıya ulaşabilmesi için sahip olması gereken çeşitli nitelikler vardır. Bu nitelikler, projenin özgünlüğü, katma değerli ve inovasyon tabanlı olması, büyüme eğiliminin yüksek olması, sürdürülebilir ve ölçeklenebilir olması,

uluslararası pazarda gelişim şansının yüksekliği, ürünün satışa hazır olması, bugünün şartlarında gerçekleştirilebilir olması, pazarda talep görme potansiyeli ve yeni projelerin ortaya çıkmasına katkı sağlamasıdır. TEB Melek yatırım platformu başvurularını bu kriterler doğrultusunda almaktadır (TEBYATIRIM, 2017).

5.4 MELEK YATIRIMCILARA SAĞLANAN DEVLET DESTEKLERİ

Melek yatırımcıların yararlanabilecekleri devlet destekleri 2013 yılında yayınlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinde yer alan devlet desteğinden yararlanma kısmında düzenlenmiştir. Buna göre ; Gelir Vergisi Kanununun geçici 82 nci maddesi kapsamında vergi desteğinden yararlanmak için BKY'lerin Müsteşarlık tarafından bu Yönetmelikte belirtilen kriterleri yerine getirmeleri ve iktisap ettikleri tam mükellef girişim şirketlerine ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şarttır. İki yıllık süre, girişim şirketi adına 25 inci madde kapsamında açılan ortaklık banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı tarihte başlar. İki yıllık sürenin başlaması ve BKY tarafından taahhüt edilen sermayenin vergi desteğinden yararlanabilmesi için ilgili taahhüt tutarının nakit olarak ortaklık banka hesabına yatırılması zorunludur. BKY'ler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilirler. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında, vergi desteği için Müsteşarlığa başvuru tarihinden itibaren projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan BKY'ler için bu oran %100 olarak uygulanır. Yıllık indirim tutarı 1.000.000 TL'yi aşmamaktadır (Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, 2013:)

6. SONUÇ

Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, ülkelerin ya da bölgelerin ekonomik gelişmesi için önemli saç ayaklarından birisidir. Bu süreçte girişimcilerin finansman kaynaklarına erişebilmesi oldukça önemlidir. Başlangıç ve büyüme aşamasındaki girişimler içerdikleri yüksek risk sebebiyle geleneksel finansman araçlarına erişimde sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu bağlamda girişimcilere özsermaye sağlayan yeni nesil alternatif finansman kaynaklarından melek yatırımcılık ve bu melek yatırımcıları girişimcilerle

buluşturan fiziksel ya da dijital ortamları oluşturan melek yatırımcı ağlarının girişimcilik ekosisteminde etkinliğinin artırılması oldukça önemlidir.

Ülkemiz melek yatırımcılık ve melek yatırımcı ağları kavramları ile oldukça yeni tanışmaktadır. İlk melek yatırımcı ağının kurulması 2007 yılında olmasına rağmen, bu konuda yasal düzenlemeler 2012 yılında çıkarılan kanun ve 2013 yılında çıkarılan yönetmelikle hayata geçmiştir. Bu tarihler sonrasında melek yatırımcılık konusunda farkındalıkta bir artış yaşanmış ve akredite melek yatırımcı ağları sayısında yaklaşık % 50 oranında artış göstermiştir.

Hazine Müsteşarlığı tarafından akredite edilmiş 13 Melek Yatırımcı Ağı bulunmaktadır. Ülkemizde var olan akredite melek yatırımcı ağlarının % 75'inden fazlasının son beş yıl içerisinde kuruldukları ve aynı oranda İstanbul ilinde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Melek yatırımcıların daha çok teknoloji tabanlı, ölçeklenebilir ve hızlı büyüme potansiyeli olan firmalara yatırım yaptığını düşündüğümüzde, İstanbul'un yoğun nüfusuyla ilintili olarak çok büyük bir pazar olması aynı zamanda yoğun nüfusun yarattığı problemlerin fazla olması sebebiyle, üzerine proje geliştirilebilecek çok fazla niş alanlara sahip olması bölgede melek yatırımcılığın gelişmesine zemin hazırladığı söylenebilmektedir. Yasal düzenlemeler sonrası kurulan melek yatırımcı ağlarından ikisinin İzmir ve Kayseri illerinde kurulması, melek yatırımcılığa ilişkin farklı bölgelerimizde artan bir farkındalık olduğu izlenimini vermektedir.

Ülkemizde yer alan akredite melek yatırımcı ağlarının, ağa üye girişimci ve yatırımcılara sunduğu bazı spesifik hizmetleri olsada, genel itibariyle birbirine benzer hizmetler sunmaktadırlar. Melek yatırımcı ağlarının en temel hizmet alanı girişimci ve yatırımcı buluşmaları gerçekleştirmektir. Melek yatırımcı ağları, bunun dışında mentörlük, seminerler, ulusal ve uluslararası iş bağlantıları sağlama, ödül yarışmaları, kuluçka hizmetleri, iş ortakları aracılığıyla verilen hizmetler ve birçok farklı konuda danışmanlık hizmetleri gibi çeşitli konularda hizmetler vermektektedirler.

2013 yılında gerçekleştirilen yasal düzenlemeler sonrası, melek yatırımcılar tarafından akredite melek yatırımcı ağları üzerinden toplamda 29 projeye 9,12 milyon TL yatırım gerçekleştirilmiştir. EBAN'ın (Avrupa Melek Yatırımcı Ağı) tarafından yayınlanan raporlara göre ise ülkemizde melek yatırımcılar tarafından 2013 yılında 14 milyon Avro, 2014 yılında 22 milyon Avro, 2015 yılında ise yaklaşık 31 milyon avroluk yatırım yapılmıştır. Birçok

melek yatırımcının gizli ve özel olarak yatırım yapması sebebiyle reel melek yatırımcı piyasasını hesaplamak oldukça zor olmaktadır.

Yasal düzenlemeler sonrası, melek yatırımcılara yüksek oranda vergi teşvikleri getirilmesine rağmen, son yıllarda lisanslı melek yatırımcı sayısının artış oranında yüksek oranda azalma görülmektedir. Hazine müsteşarlığı verilerine göre, 2017 yılı içerisinde eylül ayı sonuna kadar yalnızca 16 kişi melek yatırımcı lisansı almıştır. Sağlanan teşviklere karşın, lisans alma ve teşvik sürecindeki bürokrasi ve ayrıca piyasanın doğasından kaynaklanan gizlilik ihtiyacı nedeniyle, melek yatırımcıların lisans almayı tercih etmedikleri tahmin edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Çerçi, Alp Abdullah (2014). Küresel Ölçekte Melek Yatırımcılığın Gelişiminin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. T.C İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulucan, Serhat (2015). Girişimcilik Eğiliminin Ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Ortaöğretimde Lise 3. Ve 4. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Kurnaz, G., Bedük, A. (2017) ‘‘ Türkiye’de ve Dünyada Melek Yatırımcılık ‘’. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Ss. 27-40 /
- Bayar, Y. (2012) ‘‘ Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı ‘’. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (7:2)
- Ulutürk Cinbiş, S. (2017) ‘‘ Türkiye’deki Akredite Melek Yatırımcı Ağlarının Gelişiminin ve Karakteristik Özelliklerinin Analizi ‘’. İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi Yıl:1 Sayı:1 Bahar 2017/1 s.103-122
- Karabayır, M.E., Gülşen, A.Z., Çifci, S., Muzaffar, H., (2012). ‘‘ Melek Yatırımcıların Yatırım Kararlarında Girişimci Odaklılığın Rolü: Türkiye’deki Melek Yatırımcılar Üzerine Bir Çalışma’’. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 67, No. 2, 2012, s. 69-93

Perktaş, E., Uçar, M., (2015). ‘‘ Girişimcilik ve Girişimin Finansmanında Melek Yatırımcı ve Uygulama Alanları ‘’. Route Educational And Social Science Journal Volume 2(1), January 2015

Er, B., Şahin, Y.E., Mutlu, M., (2015) ‘‘ Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler’’. Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 1 (1) 2015, 31-54

Poyraz, E., Tepeli, Y., (2016). ‘‘ Girişimciliğin Finansmanında Risk Sermayesi Finansman Sisteminin Önemi: Türkiye Uygulamaları’’. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , Cilt:31, Sayı:1, Yıl:2016, ss. 35-56

Uluyol, O., (2008). ‘‘ Giriřimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi’’. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 3 , Sayı 2

Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu, Madde: Ek 5, Kanun No: 4059, Kabul Tarihi: 13/06/2012

Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 15.02.2013 Resmi Gazete Sayısı: 28560

Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ, 21 Ağustos 2013 Çarşamba Resmî Gazete Sayı : 28742, Maliye Bakanlığı Ve Hazine Müsteşarlığı
Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, BKS İlerleme Raporu Üçüncü Çeyrek

Avropean Business Angels Network – Avropean Early Stage Market Statistics 2015

OECD (2011), Financing High-Growth Firms: The Role Of Angel Investors, OECD Publishing.

Evaluation of EU Member States’ Business Angel Markets and Policies Final report, 2012, Centre for Strategy, Evaluation Services

Hudson, M., (2016) ‘‘ Snapshots Of The American Angel Community’’. Angel Capital Association

GALATA BUSINESS ANGELS (2017). 26 Kasım 2017 tarihinde <http://www.galatabusinessangels.com/> adresinden erişildi

KEİRETSU- FORUM (2017). 26 Kasım 2017 tarihinde <http://keiretsuforum.com.tr/> adresinden erişildi

E-TOHUM (2017). 26 Kasım 2017 tarihinde <https://www.etohum.com/> adresinden erişildi

BİCANGELS (2017). 26 Kasım 2017 tarihinde <http://bicangels.com/> adresinden erişildi

ŞİRKETORTAĞIM (2017). 24 Kasım 2017 tarihinde <http://www.sirketortagim.com/> adresinden erişildi

İSTANBULSTARTUPANGELS (2017). 24 Kasım 2017 tarihinde <http://istanbulstartupangels.com/> adresinden erişildi

BAHARİYEBUSİNESSANGELS (2017). 24 Kasım 2017 tarihinde <http://bahariyebusinessangels.com/> adresinden erişildi

METUTECH-BAN (2017). 24 Kasım 2017 tarihinde <http://metutechban.odtuteknokent.com.tr/> <http://www.buba.com.tr/> adresinden erişildi

TEBMELEKYATIRIMPLATFORMU (2017). 24 Kasım 2017 tarihinde <https://www.melekyatirimplatformu.com/> adresinden erişildi

BUBA (2017). 25 Kasım 2017 tarihinde <http://www.buba.com.tr/> adresinden erişildi

TRANGELS (2017). 25 Kasım 2017 tarihinde <http://www.trangels.com/> adresinden erişildi

EGİAD (2017). 25 Kasım 2017 tarihinde <http://egiadmelekleri.org/> adresinden erişildi

ERBAN (2017). 25 Kasım 2017 tarihinde <http://erban.com.tr/> adresinden erişildi

GİRİŞİMTÜRKİYE(2017). 18 Kasım 2017 tarihinde [\(http://girisimturkiye.com/2016/06/21/startup-nedir/](http://girisimturkiye.com/2016/06/21/startup-nedir/), 2017) adresinden erişildi